

Regionální rozdíly v účasti na mamografickém screeningu

Anna Altová

Katedra demografie a geodemografie, Přírodovědecká fakulta, Univerzita Karlova

Úvod

Řada epidemiologických studií ukazuje, že screening pomáhá snižovat intenzitu úmrtnosti na nádorová onemocnění. Celonárodní populační screening rakoviny prsu (mamografický screening) byl v Česku zahájen již v roce 2002 pro ženy ve věku 45–69 let. Od roku 2010 byl rozšířen pro všechny ženy starší 45 let. Tato práce se zabývá analýzou úrovně účasti českých žen na screeningu rakoviny prsu a jejím vývoji v letech 2010 až 2017.

Data a metody

Pro výpočet měr účasti byla použita anonymizovaná individuální data o pojištěncích, která byla poskytnuta Všeobecnou zdravotní pojišťovnou (VZP). Z těchto dat byly získány počty provedených screeningových mamografií. Dále byla VZP poskytnuta data o počtech pojištěnců dle okresů trvalého bydliště a pětiletých věkových skupin. Z těchto dat byly vypočteny hrubé, standardizované a věkově specifické míry účasti na mamografickém screeningu pro všechny sledované roky. Pro standardizaci byl použit Nový evropský standard. Míra účasti byla vypočtena jako podíl počtu provedených výkonů a poloviny počtu pojištěnců, jelikož je screening rakoviny prsu prováděn jednou za dva roky.

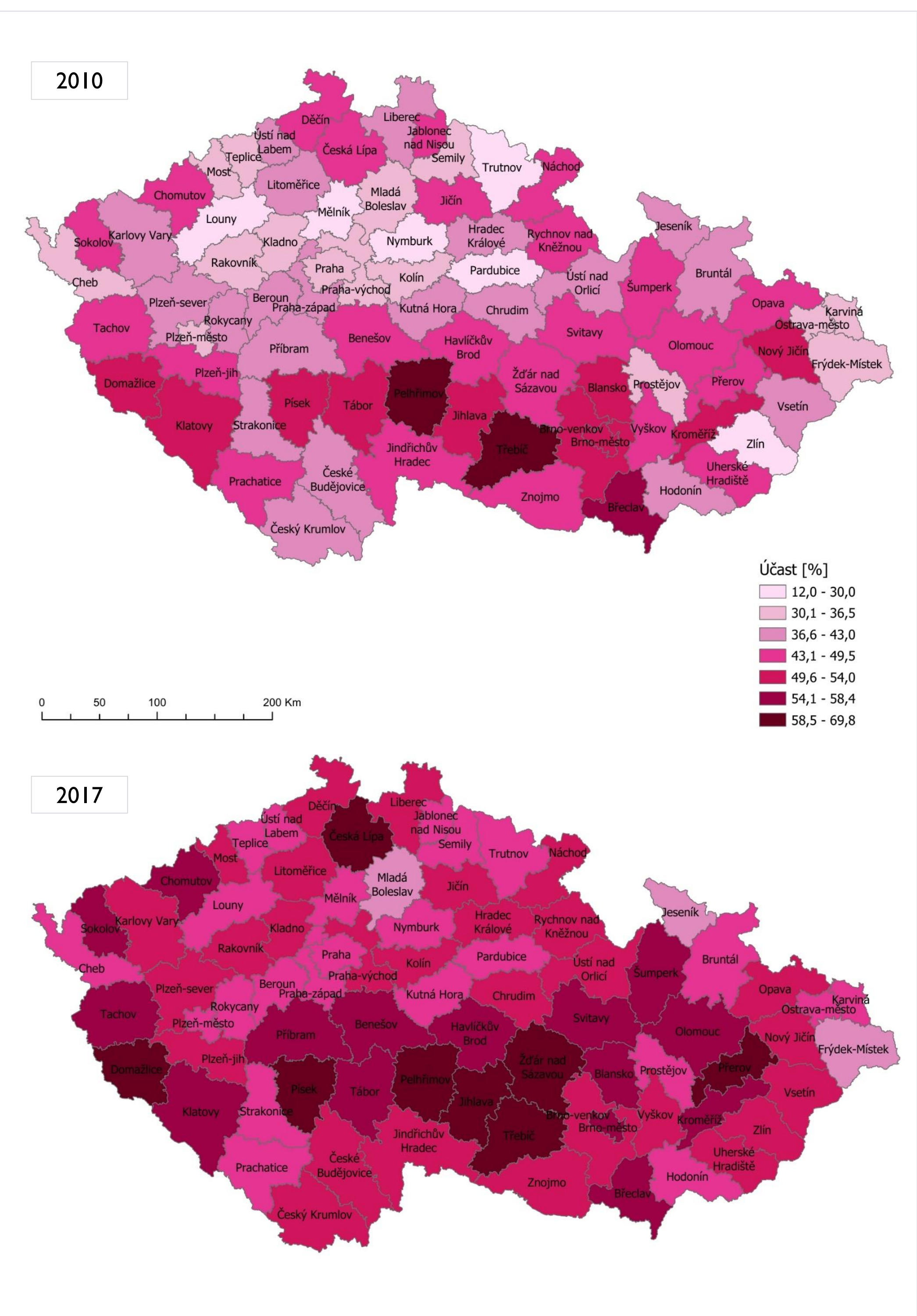
Výsledky

Míra účasti na mamografickém screeningu v letech 2010–2017 vzrostla (tab. 1), přesto v roce 2017 dosáhla pouhých 52 %. V grafu 1 a 2 jsou prezentovány míry účasti podle věku. Nejvíce se mamografického screeningu účastní ženy v mladších věkových kategoriích, naopak účast po 70. roce života výrazně klesá. Vliv věkové struktury na tento ukazatel potvrzují i zjištěné rozdíly mezi hrubou a standardizovanou mírou účasti (tab. 1). Z regionálního pohledu (úroveň okresu) existují velké rozdíly v úrovni účasti. V roce 2010 bylo variační rozpětí 49,3 p. b.; nejnižší míra účasti byla v okrese Nymburk (12,0 %), naopak nejvyšší v okrese Pelhřimov (61,4 %). V roce 2017 se variabilita sice snížila, přesto dosahovalo variační rozpětí 31,5 p. b.; nejnižší míra účasti byla v okrese Jeseník (38,3 %) a nejvyšší v okrese Třebíč (69,8 %).

Tabulka 1: Míra účasti na mamografickém screeningu, Česko, 2010 – 2017

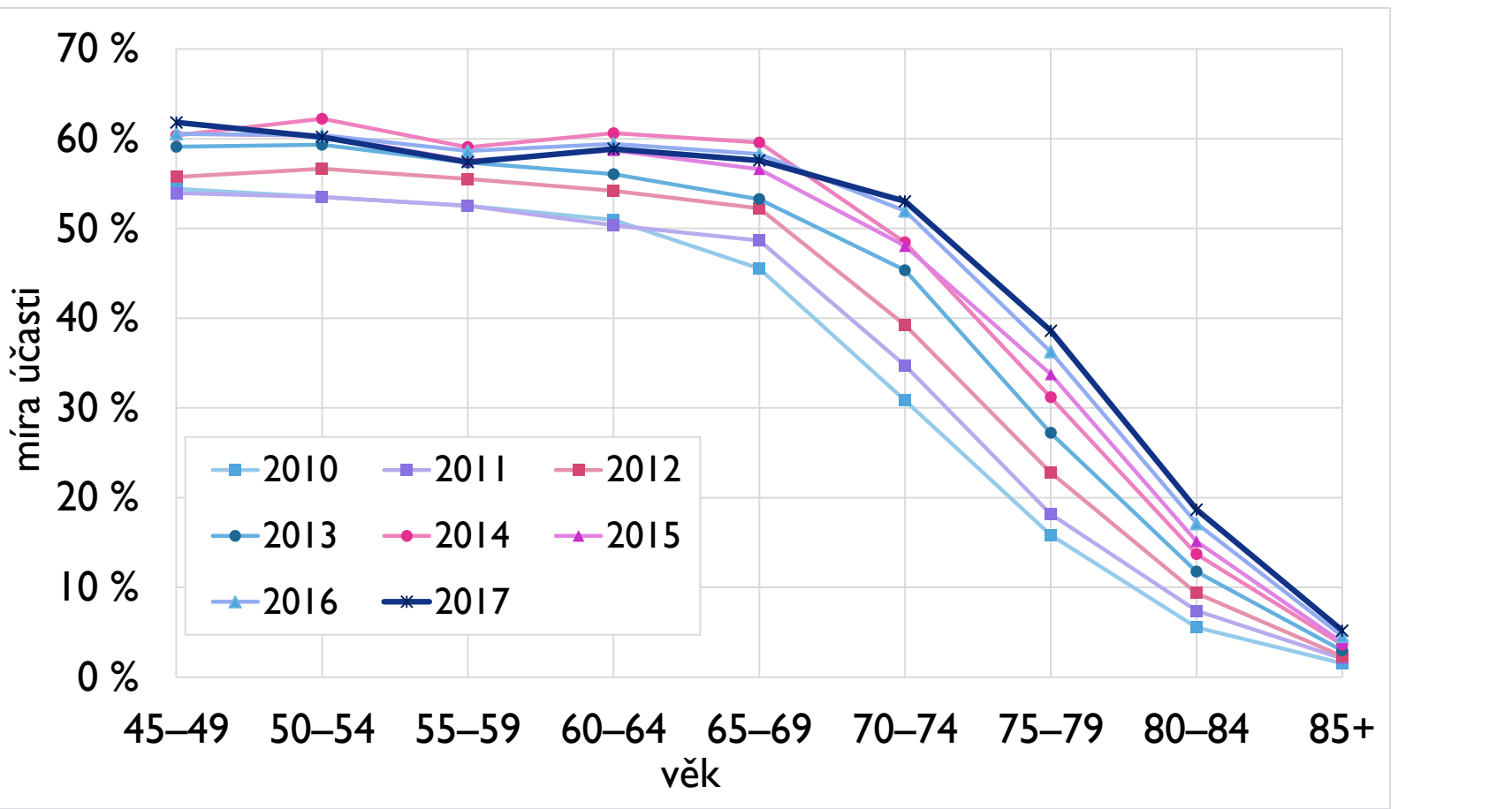
	hrubá	standardizovaná
2010	39,6%	41,1%
2011	40,5%	42,0%
2012	43,5%	45,1%
2013	46,0%	47,9%
2014	49,0%	50,9%
2015	48,1%	50,1%
2016	49,4%	51,4%
2017	49,7%	51,7%

Mapa 1: Standardizované míry účasti na mamografickém screeningu v okresech, Česko, 2010 a 2017

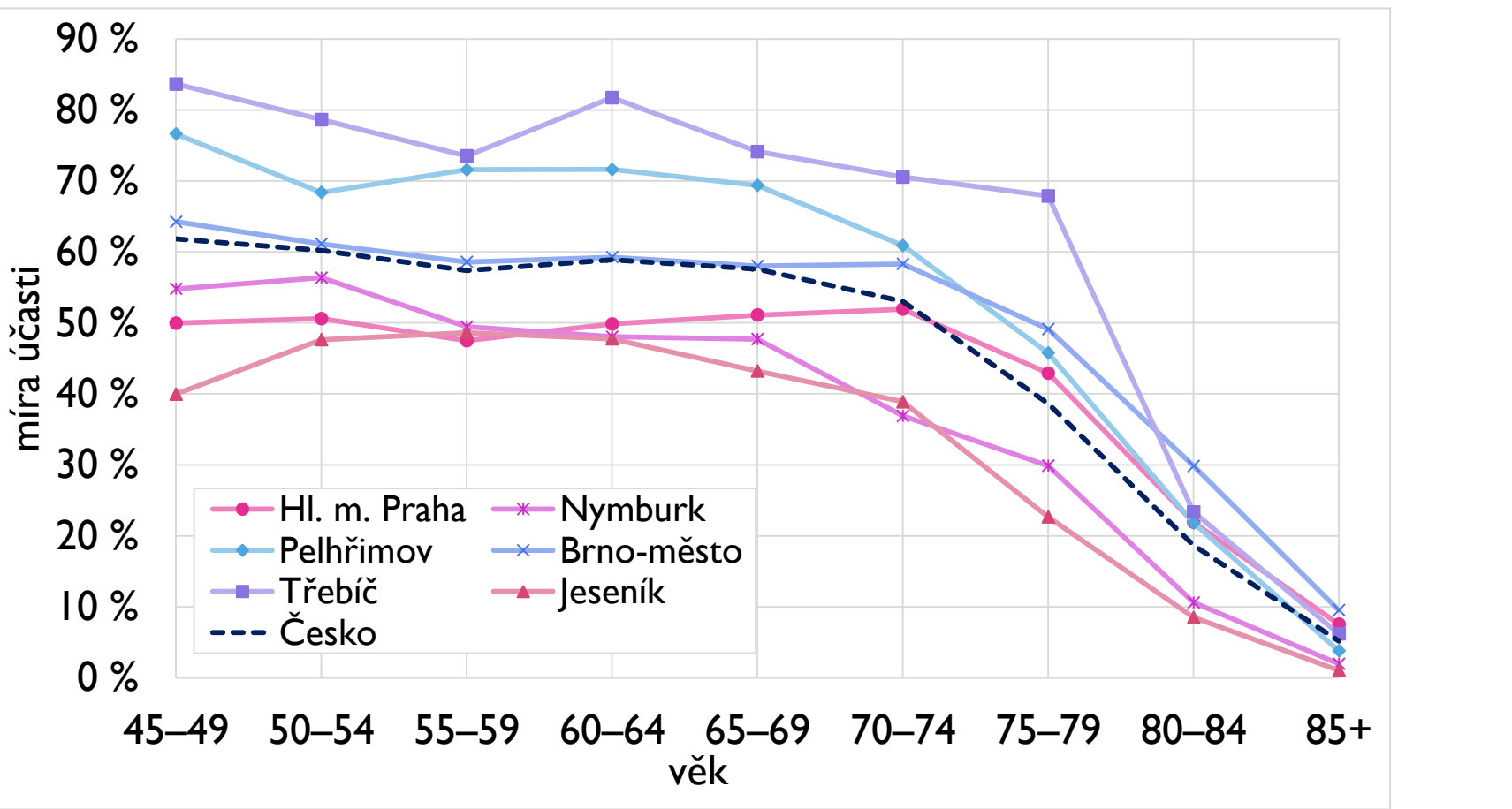

Navzdory původnímu očekávání, že úroveň účasti bude vyšší spíše v městských okresech s lepší dostupností mamografických center, jako je Praha, Brno-město, Ostrava-město. Je v těchto okresech účast spíš nižší než ve „venkovských“ oblastech. Naopak velmi překvapivá je pozorovaná vysoká míra účasti v okresech kraje Vysočina. Stejně jako vzrostla úroveň účasti na screeningu v Česku ve sledovaném období, vzrostla i účast ve všech sledovaných okresech.

Graf 1: Věkově specifické míry účasti na mamografickém screeningu, Česko, 2010–2017

Graf 2: Věkově specifické míry účasti na mamografickém screeningu, vybrané okresy a Česko, 2017

Závěr

Po 16 letech od zahájení se národního mamografického screeningového programu účastní přibližně polovina žen. Výrazné rozdíly v míře účasti byly nalezeny jak z hlediska věku, tak z regionálního pohledu. Do budoucna lze předpokládat nárůst účasti na screeningu s tím, jak bude stárnout kohorta žen, pro které je návštěva preventivních prohlídek a screeningů samozřejmostí.